

Mpr nr. A024010 - - Dato : 18740715
Forfatter:Gædeken Selmer Ingerslev, godsejer
Emnegruppe: Administration

Tekst: Oprettelse af anstalt for uhelbredeligt sindssyge i Viborg. På grund af overbelægningen dels på Vordingborgsasylet men i særdeleshed på det jyske asyl, har sandsynligvis Richard fra justitsministeriet foreslået at omdanne straffeanstalten i Viborg til depotanstalt for uhelbredeligt sindssyge. Den nærmere planlægning varetages af professor Gædeken, der har været reservelæge på jyske asyl. Planerne fremsendes til kommentar hos Selmer fra sundhedskollegiet. Selmers svar er et brev på flere sider, som jeg desværre ikke kan læse. Breve fra godsejer Ingerslev vedrørende forhandlinger i folketinget

<http://museum-psyk.dk/admin%20htm-asp/Kasser/A%20024/1HTM/024-010.htm>

SE NEDENFOR

Kjøbenhavn, den 10^e Juni 1874

I medfølgende Krimale af 3de Marts d. A. under
 vakkede Juslikommissionens Forsøg. Collegiat om, at der
 for at affjølpe Mængden paa Plads i Østflaas og især
 den yngre Dindfyggaes Skole naar indtræder Sofasendingen
 om at omvandle Mængden af Skole med Viborg, den skule
 medlegges, til en Dindfyggaes Skole for sandt og usalbondelig
 til 3de Dindfyggaes Skole for sandt og usalbondelig, som dog
 sold paa de bestaaende Dindfyggaes Skole i den her an-
 færdige forordning for dens Opløsning, som af Ministeriet,
 med at meddele den til Grundlag for Planens Analytisk
 tilmindebragte forordning, begjort den 2^{de}
 Marts for Collegiat om, som med en Dindfyggaes, som den
 gælder, med de samme anbefalinger og saa for det loq-
 midt og ubekendte Mængden i alle de her i den
 Rime for saa med sandt og usalbondelig, at hertil til den
 betydelige Dindfyggaes, som i anden hertil sandt og usalbondelig
 med Planens Forsøg, derfor med de her.

Den forlangte Lovgivning afgav Collegiat i en Krimale
 af 9de Marts d. A., som af sandt og usalbondelig, med
 den Collegiat i Dindfyggaes sandt og usalbondelig, at Planen til
 Lovgivningens Dindfyggaes sandt og usalbondelig, som af
 Collegiatens Raad, at det i den her i den her
 at afsløre sig om den her i den her loq- med Grund,
 som at med de her i den her loq- Collegiat
 hertil sandt og usalbondelig, som af sandt og usalbondelig
 af 17de d. M. under Collegiat at med de her i den her
 Lovgivning i Dagen.

Det, som Collegiat i den her omvandlede Krimale sandt

- auligst sou Snagr Jumbler end Klannu nuur foornumlig:
- 1, It ider gauze ringe Antal af de for Tindstygge bestaaende
 Timm ligger saa frib tilhørende, at Skatstegen malleu den og
 de til Opdriftgangene bestaaende Gaardstuen blinde for den
 snorlig. Delle gjeldes foornumlig om den omvundne
 Waakstallstue, som omstede Skatstegen kommer til at ligger
 i Toppens omme den nu af de tilfoende Gaarde.
 - 2, Toppens nu for snor; den 3 1/2 Alen bende Toppens-
 gangen i en saadan Heststue omme qua ruge Maade tilstads.
 - 3, Toppensgangs Antal ar, navnlig i den omvundne
 Waakstallstue, uligstoddeligt; Toppens bor fra og qua
 stave anden Dender nuu boudstue.
 - 4, Delle afstakene ar gauze usafstakende; Delle nu
 for smalle og den ar inge Callgaard.
 - 5, Toppensbor ider ligger med den imalleu Dyrstue
 nuu og om maligt fult utuufod det onrige Bygningstoung.
 - 6, Djo'dannat ar lagt saa affides og saa lant, at den daglige
 Toppensgang vil blinde nuuget bafnoet den.
 - 7, De fleste Clostter vilde blinde nuugetlige at nutikene
 Toppens Collagiat imidstid af den Wemi, stave den
 stue Legjoring utalve sig omme Klannu, an den migst Dyrstue
 minge, sou det maakte onstet at suu tilhørende. Den
 ar navnlig af stor Heststue at suu at nide ider alene
 qua snor stot at Antal Callstakentue, man bor gjove
 Angning, man og saa qua snor stot an den af den onrige
 stakentue man nuu gjove Angning stadigt at suu snor
 liggende, snormange man stak ider bor lade fode qua
 Toppens og for snor mange man i alle del bor indstode
 den Toppens til alle og Wosque. Endnuu nu
 det nuu vigtigt at omme dace sig an Maling om suu
 lude Toppens det vil nuu malleu Toppens, malle

I Genhold hertil maa jeg ønske at have Bemyndigelse til af Statskassen at tilstøde et Beløb til Afholdelsen af Udgifterne ved de eventuelle Foranstaltninger til Færgeforholdenes Forbedring af samme Størrelse som det Tilskud, der dertil ydes fra Amtsrådsstyrelsen, dog ikke ud over 12,000 Rd. Jeg skal derfor anmode det ærede Udvalg om behageligen at ville være uleililigt med ved 3die Behandling af Finanslovforslaget for 1874—75 at stille følgende Endringsforslag til § 25:

Som et nyt Nummer tilføies:

Som Bidrag til Udgifterne ved en Forbedring af Færgeforholdene ved Kallehave og Koster kan af Statskassen udredes indtil 12,000 Rd."

Justitsministeriet.

Kjøbenhavn, den 11te Marts 1874.

„Allerede i længere Tid har, som det vil være det ærede Udvalg bekendt, Spørgsmaalet om en Omdannelse af en af Landets Straffeanstalter, navnlig Viborg Straffeanstalt til et Asyl for uhelbredelige Sindsyge, været Gjenstand for forberedende Undersøgelser og Derveielser i Ministeriet. Uagtet nemlig de tvende i Genhold til Plakat 13de Oktober 1847 og Lov af 20de August 1853 opførte Sindsygeanstalter henholdsvis i Medfør af Lov 16de Februar 1856 og i Medfør af Lov 3die April 1868 ere blevne udvidede til at optage hver et Antal af henholdsvis 400 og 450 Sindsyge og til ogsaa at modtage uhelbredelige Patienter, har der dog i de senere Aar navnlig i den jydsk Sindsygeanstalt viist sig en søelig Mangel paa Plads. I Serdeleshed har Antallet af ældre uhelbredelige Patienter viist sig saa stort, og Afgangen af saadanne Sindsyge saa ringe, at der paa Grund heraf er Fare for, at Anstalterne ikke i tilstrækkeligt Omfang ville være i Stand til til enhver Tid at modtage de friske Tilfælde, hvis hurtigt mulige Behandling maa betragtes som en af de væsentligste Sider af disse Anstalters Virksomhed. Ulemperne i saa Henseende gjøre sig allerede nu stærkt gjældende for Nørrejylland. Bedkommende, navnlig fordi der i denne Landsdel ikkun findes en enkelt kommunal Anstalt, der kan tjene som Hjælpeanstalt for Hovedanstalten, og i de senere Aars Beretninger har derfor Direktionen for den nørrejydsk Sindsygeanstalt gjentagende henledet Opmærksomheden paa det Tryk, som Mangel paa Plads udøver paa Anstalten, ligesom Direktionen ogsaa har set sig nødsaget til at gjøre det til Gjenstand for Derveielse, om ikke Ulemperne vilde kunne formindskes ved at forhøje Betalingen for 3die Klasse Patienter, idet Direktionen antog, at en saadan Forhøielse vilde kunne have til Følge, at navnlig en Del ældre Patienter, hvis Tilstand er saadan, at de til Nød kunne undvære Opholdet i Anstalten, vilde blive tagne hjem af de paagjældende Kommuner og anbragte paa anden Maade. Idet Direktionen forelagde Ministeriet Forslag desangaaende, i hvilken den i Dvrigt udtalte sig for Nødvendigheden af, at der snarest mulig tilveiebringes endnu en Sindsygeanstalt foruden den nørrejydsk og Stifternes, oplyste den, at der den 31te Marts f. A. var indtegnet 27 Gyspektanter (20 Mænd og 7 Kvinder), og at dette Antal den 1ste Oktober f. A. var steget til 45 (26 Mænd og 19 Kvinder), hvoriblandt Uhelbredelige, som have været indmeldte over et Aar uden at kunne modtages. Da Afgangen fra Anstalten, yttre Direktionen, ikke kan holde Skridt med Indmeldelserne, vil Antallet af Gyspektanter vedblive at stige, og skjøndt der holdes over, at kun de Pladser, der blive ledige ved Afgang af Uhelbredelige, igjen belægges med andre Uhelbredelige, vilde dog de Pladser, som kunne belægges med Helbredelige, efterhaanden formindskes i Antal, da selvfølgelig altid en Del af de præsuntiv helbredede Patienter, der optages i Stedet for dem, der udgaa som helbredede, ikke kommer sig, men forbliver i Anstalten og forøger Massen af de Uhelbredelige, til dels fordi Udsigten til et heldigt Resultat af Behandlingen formindskes i den Tid, der sædvanlig maa hengaa fra Indmeldelsen, indtil Pladsen tillader at modtage dem. Direktionen bemærker sluttelig, at der ikke er Grund til at betragte denne Pladsmangel som forbigaaende, i hvilken Henseende fremhæves, at, da Syllands Befolkning, som i de 20 Aar fra 1850—70 er steget

fra 604,000 til 788,000 Indvaanere, aarlig maa antages at voge med 9 à 10,000 Mennesker, og da denne Tilvæxt igjen medfører en tilsvarende Forøgelse af Provindens Sindsyge, (efter statistiske Bureaus Opgivelse lidt over 1 paa 1,000 Individer, et Tal, der dog af forskellige Grunde maa anses for at være ikke lidet under det virkelige), saa tør det efter Direktionens Mening med Sikkerhed siges, at Anstalten med sit nuværende Omfang Aar for Aar vil blive mere ude af Stand til at tilfredsstille Trangen til Nedlæggelse af nye Patienter, alene paa Grund af Befolkningens Tilvæxt og uanset de øvrige Omstændigheder, som erfaringsmæssigt bidrage til, at de uhelbredelige Syge i enhver Anstalt lidt efter lidt voge i Antal og optage Pladsen for friske og helbredelige Tilfælde.

Swad Dstifternes Anstalt angaar, der først fra 1ste Oktober 1871 aabnedes for uhelbredelige Sindsyge, har allerede nu Mangel paa Plads til at modtage uhelbredelige, navnlig 3die Klasse's Patienter, gjort sig gjældende, uagtet Dstifterne have flere kommunale eller for mindre Kredse bestemte Anstalter, der hidtil have kunnet formindste Begjæret efter at stedes til Indlæggelse paa den fælles Anstalt (Stege, Søstjøl, Odense Graabrødrehospital). Idet Ministeriet tror at kunne henvise til en Udtalelse fra Overlægen for den nævnte Anstalt i Anledning af Spørgsmaalet om at nedlægge Graabrødre Hospital's Afdeling for Sindsyge, Ministerialtidenden 1872 Afdeling B., Pag. 134—135, og idet man bemærker, at Spørgsmaalet om denne Afdelings Nedlæggelse, paa hvilken der fra Hospitalets Side gjentagne Gange er insisteret, kan er udsat, indtil en saadan Nedlæggelse kan tilstedes, uden at Følgerne heraf blive altfor søkkelige for Sindsygeforholdene, skal man kun tilføie, at det af en fra den seneste Tid foreliggende Udtalelse fra den nævnte Overlæge fremgaar, at de ved Anstaltens Udvidelse erhvervede Pladser for Uhelbredelige i 3die Forplejningsklasse efter Udløbet af Aaret 1872 vare belagte, og at det vel tør antages efter den succesive og over et ikke kort Tidrum udstrakte Indjendelse af saadanne Patienter, at i alt væsentligt rundt om fra de mest trangende og for Forholdene besværlige Uhelbredelige i Dstifterne have fundet Anbringelse, men at dette dog ingenlunde gjælder alle Uhelbredelige, idet der tværtimod jævnlig indkommer Anmodninger om Optagelse af Udfillige, som man senere af forskellige Hensyn er bleven tvunget af at lade blive i de gamle Forhold, hvilke Patienter da Anstalten foreløbig har maattet afvise og stille en fremtidig Vacance i Udsigt, en Udsigt, som Overlægen imidlertid betegner som meget problematisk.

Ministeriet maa efter det saaledes Foreliggende anse det for givet, at der allerede nu er Mangel paa Plads i de tvende Sindsygeanstalter, at der ikke er Udsigt til, at denne Ulempe vil formindstes, men tværtimod al Grund til at antage, at den vil gjøre sig mere og mere gjældende, og at den navnlig hidrører fra det store, stedse voksende Antal af uhelbredelige Sindsyge, henhørende til 3die Forplejningsklasse. Om nu end en Formindskelse af Tilgangen eller en stærkere Afgang af saadanne Patienter vilde kunne bevirkes ved det af Direktionen for den nævnte Anstalt foreslaaede Middel, en Forhøjelse af Betalingen for denne Klasse's Patienter, et Middel, som Ministeriet i Øvrigt selv tidligere har anmodet Direktionen om at gjøre til Gjenstand for nærmere Overveielse, saa maatte det dog erkjendes, at der frembyder sig berettigede Indvendinger mod samme, og at det kun kan betragtes som et Nødmiddel, til hvilket man ikke bør tage sin Tilflugt, saa længe det paa nogen Maade er muligt at anvise de Patienter, hvorom der er Tale, Plads under lignende Forhold som dem, Fællesanstalterne frembyde, uden paa den anden Side at lade dem optage den Plads, som efter hele Planen for Sindsygevesenet dog nærmest bør forbeholdes for saadanne Sindsyge, hvis hurtigt mulige Behandling giver Haab om Helbredelse.

En saadan Mulighed har Ministeriet troet, at der har frembudt sig, efterat det i de senere Aar har vist sig, at der fandt en meget betydelig Nedgang Sted i Antallet af Fanger i Strafanstalterne, og da nærmere Undersøgelser have maattet bibringe Ministeriet den Overbevisning, at denne Nedgang, der væsentligt maa antages at hidrøre fra, at der i Henhold til Straffelovens mildere Bestemmelser nu idømmes Straffarbejde i et langt ringere Omfang og for kortere Tid end efter den ældre Straffelovgivning, er saa konstant, at der nu vil kunne være Tale om at nedlægge en af de benyttede Straffeanstalter og da nærmest den i Henhold til Lov af 19de Februar 1861 i Tiden fra 1861 til 1865 opførte Straffeanstalt i Viborg. Til nærmere Belysning af de saaledes berørte Forhold skal Ministeriet ikke undlade at meddele følgende Oplysninger. Swad Spørgsmaalet om Nedgang i Fangeantallet angaar, stiller Forholdet sig saaledes:

den	1ste Juli	1866	var	Antallet	1294	Mdf.	333	Kvf.,	ialt	1627
den	31te Marts	1867	—	1199	—	—	315	—	—	1514
den	—	1868	—	1063	—	—	282	—	—	1345
den	—	1869	—	1045	—	—	280	—	—	1325
den	—	1870	—	1013	—	—	290	—	—	1303
den	—	1871	—	951	—	—	248	—	—	1199
den	—	1872	—	853	—	—	265	—	—	1118
den	—	1873	—	766	—	—	222	—	—	988
den	1ste Oktober	1873	—	679	—	—	186	—	—	865

Saafrømt Viborg Straffeanstalt, der alene anvendes til mandlige Straffanger, nedlægges, ville disse Fanger være at anbringe i Straffeanstalterne ved Bridesløselille og Horsens, men, da disse kunne optage henholdsvis 400 og 500 Fanger, ville de være fuldkommen istand til at rumme det nuværende Antal af mandlige Straffanger, og det turde fremdeles af efterfølgende Beregning fremgaa, at der ei heller for Fremtiden er Grund til at antage, at de ikke skulde være tilstrækkelige. Af Lugthusfanger, der hidtil have affonet Straffen i Straffanstalterne ved Horsens og i Viborg, og som, hvis sidstnævnte Anstalt bliver nedlagt for Fremtiden, skulle udstaa Straffen i Straffanstalten ved Horsens, er der efter vedtagne Beregning siden 1ste Juli 1866 gennemsnitlig hvert Aar afleveret $77\frac{5}{6}$ Fanger. Da det er sandsynligt, at der fremtidig hyppigere end hidtil vil blive idømt Lugthusarbejde, naar Dommeren efter Straffelovens § 17 har Valget mellem Lugthus- og Forbedringshusarbejde, har man til det nævnte Antal troet at burde lægge mellem Lugthus- og Forbedringshusarbejde, har man til det nævnte Antal troet at burde lægge ca. 25 pCt., hvorved udkommer et Gennemsnitsantal af 97. Naar dette Gennemsnitsantal lægges til Grund, maa det antages, at det højeste Antal af Straffanger dømte til Lugthusarbejde, som samtidig udstaa Straf, vil blive 467, hvorfra dog maa drages 56, som efter Reglerne i Anordningen af 13de Februar d. A. ere paa den betingede Benaadnings Stadium, og som altsaa ikke befinde sig i Anstalten, og man faar saaledes som det fremtidige Antal 411, ved hvilken Beregning der ikke er taget Hensyn til Dødsfald (ca. 10 om Aaret) eller til ubetingede Benaadninger. Der vil altsaa for det Første Intet være til Hinder for, at Horsens Straffanstalt, som er indrettet til 500 Fanger, kan rumme alle de til Lugthusarbejde dømte Forbrydere. — Af Forbedringshusfanger, der hidtil have affonet Straffen i Bridesløselille og fra 1870 for en ringe Del i Viborg, er der siden 1ste Juli 1866 aarlig til de nævnte Straffanstalter afleveret 380, der ved en gennemsnitlig Straffetid af 1,1 Aar (efter den affordede Cellestraf) giver et Antal af 418. Dette Antal er altsaa for høit til at kunne rummes alene i Bridesløselille, der kun er indrettet til at modtage 400. Da det derhos maa anses for en heldig Bestemmelse at de Forbedringshusfanger, som sandsynligen ikke kunne udholde Cellestraffen, afgives til en Fællesanstalt, hvori de eventuelt kunne overgaa til Fællesskab for da at behandles efter den Kongelige Anordning af 13de Februar d. A. § 20, vil det derfor være baade fornødent og rigtig ogsaa for den Slags Fanger at bestemme Straffestedet til Horsens. Antallet af disse Fanger kan anslaaes til 55, og, efter hvad ovenfor er bemærket, vil der i Horsens Straffanstalt være Plads for dem. — Det hele kalkulerede Fangeantal 829 (Lugthusfanger 411, Forbedringshusfanger 418) vilde saaledes blive placeret:

	Lugthusfanger.	Forbedringshusfanger.	Ialt.
i Horsens.....	411	55	466
i Bridesløselille...	"	363	363.

Hertil kommer endnu, at Fængelsvæsenet stedsvis har en Tilflugt i det forrige Kvindefængsel paa Christianshavn, der er indrettet til 350 Personer med 60 Enkeltceller og 200 Natceller, og som i 1870 overlodes Kjøbenhavns Arrestvæsen paa 5 Aar med en Opfigelsesfrist af 2 Aar.

Medens Nedlæggelsen af Straffanstalten i Viborg ikke vilde medføre nogen Forandring for Bridesløselille Straffanstalts Vedkommende, vilde den derimod medføre Nødvendigheden af et mindre Byggearbejde i Horsens Straffanstalt af Hensyn til, at, som anført, de Forbedringshusfanger, som hidtil ere afgivne til Viborg, fremtidig skulde afgives til Straffanstalten i Horsens. Det maatte nemlig under denne Forudsætning anses fornødent at tilveiebringe et større Antal Isolationsceller, end der nu findes i sidstnævnte Straffanstalt. Af de i Viborg henfiddende 55 Forbedringshusfanger kunne nemlig ca. 45 antages at skulle henfide i Enkeltcelle. Dernæst maatte der holdes nogle Celler i Beredskab for de Cellefanger, der ønske at affone Forberedelsesstadiet i Enkeltcelle. Paa det nævnte Stadium antages der efter den ovenberørte Beregning at henfide 24 Personer, hvortil der kan kalkuleres 12 Celler. Yderligere hertil et passende Antal Straffeceller, antages der i det Hele at behøves ca. 62 Celler, og da der i Horsens findes 14 Enkeltceller, vilde der behøves endnu 48 Enkeltceller. I Viborg rummer Celleafdelingen 50 Celler.

Efter hoslagte af Bygningsinspektør Walthers udarbejdede og af Bestyreren for Justits-

ministeriets Kontor for Fængselsfager gjennemgaaede Plan maa det nu antages, at der i en af Fløiene i Horsens Strafanstalt, som for Tiden er optagen af Soveceller, vil kunne indrettes en hensigtsmæssig Afdeling, bestaaende af 48 Isolationsceller, 12 i hver af Fløiens 4 Stager. Denne Del af Anstalten er for Tiden benyttet til 80 Natceller, som ville kunne undværes. Der er nemlig for Tiden i det Hele taget 432 Natceller, som ved denne Forandring vilde reduceres til 352. Efter den omtrentlige Beregning skal der, naar Overgangstadiet, paa hvilket Fangerne ikke føje i Natceller, fraregnes, være Plads til 359 Fanger i Natceller; men tages der Hensyn til Fanger, der ligge paa de sælles Sovefale som gamle og affældige eller som syge, vil det ovennævnte Antal af 352 være aldeles tilstrækkeligt. Efter Dødsforlaget vil der til Indretningen af den paatænkte nye Isolationsafdeling medgaa et Beløb af 12,012 Rd., naar der til samme benyttes alt Inventariet, Døre, Borde, Gallerier osv., der for Tiden benyttes i Celleafdelingen i Viborg, men Beløbet kan muligt gaa noget ned ved, om end i mindre Omfang, at benytte Fangerens Arbeidskraft.

I det Ministeriet allerede efter de foreløbigt foreliggende Oplysninger maatte antage, at Strafanstalten i Viborg vilde kunne undværes, laa det nær at gjøre det til Gjenstand for Overveelse, om ikke de betydelige Bygninger, der ved denne Strafanstalts Nedlæggelse vilde erholdes til Raadighed, maatte kunne tjene, i alt Fald med nogen Omdannelse, til et Asyl for Sindsyge. Saafernt der nemlig ikke fra det lægelige Synspunkt kunde reises berettigede Indvendinger mod Benyttelsen af et saadant Komplex til en Anstalt, der nærmest maatte betragtes som en Depotanstalt for saadanne uehelbredelige, til 3die Forpleiningsklasse hørende Patienter, hvis Ophold paa de bestaaende Sindsygeanstalter ikke kan anses fornøden for deres Tilstand, maatte det for Ministeriet foreløbig stille sig saaledes, at der ved at undergive den nævnte Straffeanstalts Bygninger den fornødne Ombygning og erhverve for samme et passende Jordtiliggende, maatte kunne erhverves en Anstalt, der afgav et hensigtsmæssigt Asyl, i hvilket den paagjældende Klasse kunde finde et Opholdssted, der, saa nær som Omstændighederne tillade det, svarede til det, der tidligere var anvist dem i de bestaaende Anstalter, og at dette kunde tilveiebringes saa hurtigt og med forholdsvis saa ringe Bekostning, at den tilstedeværende Trang allerede i en nær Fremtid kunde ventes afhjulpen, medens det maatte anses for givet, at der, saafernt der skulde reises Forhandling om Tilveiebringelsen af en hel ny Sindsygeanstalt, dertil vilde medgaa allerede længere Tid, og selv om Forhandlingerne førte til Bevilgelsen af de fornødne Midler, endnu et ubestemmeligt længere Tidsrum, før en saadan Anstalt kunde aabnes.

For at tilveiebringe et foreløbigt Grundlag for de videre Undersøgelser i saa Henseende har Ministeriet derfor i forrige Sommer anmodet forhenværende Reservelæge ved en Sindsygeanstalt, Lektor ved Universitetet, Dr. med. Gædeken om efter en stedlig Undersøgelse af Forholdene at ytre sin Mening over Sagen, og modtog Ministeriet derefter den vedlagte Betænkning af 11te Oktober f. A. og, da denne i det Hele udtalte sig gunstigt for Tanken, har Ministeriet derefter foretaget videre Skridt ved gennem Amtmanden over Viborg Amt dels at indlede Forhandlinger om eventuel Erhvervelse af nogle i Anstaltens umiddelbare Nærhed beliggende Arealer, som det maatte anses magtpaaliggende at erholde Raadighed over, dels at anmode en Arkitekt om, under Raadsforrel med og Vejledning af Dr. Gædeken, som i saa Henseende velvilligt tilbød Ministeriet sin yderligere Bistand, at udarbejde de nærmere Planer og Dødsforlag til Straffeanstaltens Omdannelse til et nærmest for uehelbredelige Patienter af 3die Forpleiningsklasse beregnet Asyl. Fra Amtmanden over Viborg Amt har Ministeriet derefter modtaget den ligeledes vedlagte Meddelelse, hvoraf vil erfares, at der af de paa de vedføjede Rids angivne Arealer kan erholdes $6\frac{2}{7}$ Tønder Land for circa 18,700 Rd. eller, som det maa antages, circa 4 Tønder for circa 12,000 Rd. Endelig har Ministeriet, efter at Dr. Gædeken under et Ophold i Viborg har konfereret med Arkitekten, fra Sidstnævnte modtaget de vedlagte Planer og en Kalkule, der, under Henviisning til det i Øvrigt endnu ikke modtagne Dødsforlag, anslaaer Omkostningerne til Straffeanstaltens Omdannelse til et Asyl for 450 uehelbredelige Patienter (235 Mandfolk og 215 Kvinder) til 69,000 Rd., hvortil dog maa lægges et Beløb for den nuværende Cellebygnings Inventarium, som Arkitekten har paaregnet til Salg, medens Ministeriet som anført agter at benytte det til en paatænkt Celleafdeling i Horsens Strafanstalt. Ministeriet skal her tilføje, at efter hvad der er Samme bekjendt fra Straffeanstalten, haves der en god og fuldkommen rigelig Vandforsyning til den paaregnede Patientbestand.

Med Hensyn til den ovenomhandlede Plans økonomiske Betydning i det Hele skal Ministeriet bemærke Følgende. Nedlæggelsen af Viborg Straffeanstalt og de her henfaldende Fangeres Overflyttelse til Horsens Straffeanstalt vil foruden det ovenomhandlede Byggearbejde i sidstnævnte Anstalt selvfølgelig medføre Nødvendigheden af en Forøgelse af Oplysningspersonalet i denne Anstalt; dette udgjør for Tiden 21 Personer og antages at maatte forøges med 12, som der imidlertid ikke vil være Grund til at antage paa een Gang, men kun efterhaanden, som det vor-

ende Antal Fanger gjør det nødvendigt. Endvidere maatte Beløbet til Opvarmning, Belysning Løgehonorar, Undervisning og Kontorhold noget forhøjes, hvorhos det turde anses billigt, at Lønningerne til Inspektøren og Præsten stilles lige med de for Christianshavns og Brudsløselille Strafanstalter normerede Lønninger. Hvad angaar Lønningen til det forpøgede Antal Betjente, gaar man foreløbig ud fra, at fortrinsovis de Betjente ved Viborg, som findes stiftede hertil, foretrakkes. Tager man 12 af de høist lønnede Betjente i Viborg, erholder man en Merudgift i Horsens Strafanstalt aarlig:

til Opfyndspersonalets Lønning af	4,908 Rb.
til Uniformer	168 —
til Opvarmning og Belysning	2,000 —
til Løgehonorar, Undervisning og Kontorhold beregnes	450 —
personlige Tilleg, eventuelt Forhøielse af Lønnen til Inspektør og Præst	400 —

7,926 Rb.,

medens der ved Nedlæggelsen af Viborg Strafanstalt aarlig spares:

paa Medhjælpssummen til Lønninger og Kontorhold	15,228 Rb.
Lønninger til Inspektør og Præst	1,800 —
Uniformer og Brændselsdeputater	448 —
Opvarmning og Belysning	5,000 —
Bygningernes Vedligeholdelse	3,500 —
Skatter og Assurance	1,000 —

26,976 Rb.

Som ovenfor anført vilde til Opførelse af en Cellaafdeling i Horsens Strafanstalt medgaa	12,012 Rb.
til Erhvervelse af Jordarealer for det eventuelle Asyl i Viborg høist	18,700 —
til Ombygning af Strafanstalten i Viborg beregnes, henset til, at Inventariet i Cellaafdelingen agtes benyttet i Horsens	72,000 —

102,712 Rb.

For en Udgift en Gang for alle af ca. 100,000 Rb. og med en aarlig Besparelse paa Fængelsesvæsenets Budget af ca. 19,000 Rb., hvorfra dog i de første Aar maa drages den Understøttelse, der, i Lighed med hvad tidligere er sket, forudsættes at ville blive tilstaaet de Funktionærer ved Strafanstalten i Viborg, hvis Tjeneste ikke længere bliver benyttet, vilde man saaledes kunne vente at erholde et Asyl for ca. 450 uheldbefulde Sindsyge af 3die Forplejningsklasse, uden at udsætte Fængelsesvæsenets Interesser for noget omhelst Skaar.

I ren økonomisk Henseende, henjet saavel til de betydelige Udgifter, som Anlægget af en hel ny Sindsygeanstalt vilde medføre, som til det ringe Udbytte, Bortsalget af det betydelige Komplex, Straffeanstaltens Bygninger udgjør, vilde give, tør det saaledes vistnok siges, at Planen frembyder meget væsentlige Fordele, som paa ingen Maade tør overses, navnlig i Betragtning af de meget betydelige Krav, som Opførelsen af de toende Sindsygeanstalter have stillet til de vedkommende Landsdele. Hertil kommer nu Hensynet til, at Planens Realisation, hvis den fra den lægelige Side ellers kan anbefales, vilde bringe hurtig Hjælp, medens dens Afvisning vilde skyde Spørgsmaalet ud i en ubestemmelig Fremtid og medføre Nødvendigheden af midlertidige Foranstaltninger, der frembyde væsentlige Ulemper. Tilbage staar saaledes Spørgsmaalet om, hvorvidt en Ordning som den påtænkte maatte kunne anbefales ogsaa fra et lægevidenskabeligt Synspunkt, eller i alt Fald dog ikke give Rum for saa væsentlige Indsigelser, at Hensynet til de ovenfor fremhævede, efter Ministeriets Mening meget væsentlige Fordele maa vige, og om dette Spørgsmaal har Ministeriet anmodet det Kongelige Sundhedskollegium om at meddele i det Mindste en foreløbig Udtalelse, saa snart som Omstændighederne tillade, hvorefter man fra det nævnte Kollegium har modtaget det i Gjenpart vedføjede Svar.

Om der nu end efter det i Slutningen af Kollegiets Skrivelse indeholdte Forbehold maa indføres en nærmere Udtalelse fra Kollegiets Side, før endelig Bestemmelse tages, hjøvner Ministeriet dog efter det Foreliggende ikke rettere, end at der er fuld Frihed til ikke at opsætte faadanne Skridt, som, for det Tilfælde at Planen endelig godkjendes, maa anses hensigtsfulde til at forberede dens hurtigst mulige Gennemførelse. Hvorvel Ministeriet nemlig med det Kongelige Sundhedskollegium kan samstemme i, at Opførelsen af en 3die Helbredelses- og Forplejningsanstalt fra et lægevidenskabeligt Synspunkt har mest for sig, kan Ministeriet dog, henjet saavel til Nødvendigheden af hurtigt at afhjælpe den tilstedeværende Trang som til de betydelige økono-

! // misse Kordele, en Ombygning af Anstalten i Viborg frembyder, ikke Andet end finde, at denn
 sidste Udvei bør benyttes. ~~Vaafremt~~ Undersøggelsens endelige Udfald bliver det, at en saadan Om-
 bygning i og for sig maa ~~erkjendes~~ at ville tilveiebringe en hensigtsmæssig Evaluationsanstalt.
 Ministeriet har derfor troet, at Tiden nu er kommen til ~~med~~ en Henvendelse til det ærede Fi-
 nantsudvalg at søge Rigsdagens om end kun betingelsesløse ~~Billigelse~~ Billigelse af den paatænkte Plan og
 Bevilligelsen af de Midler, der, under Forudsætning af deres endelige Godtgjeldelse af det Konge-
 lige Sundhedskollegium, maa anses fornødne til den videre foreløbige Fremme af Sagen uden
 uforløbent Ophold.

Spvad dens eventuelle videre Gang angaar, skal Ministeriet bemærke, at det, hvis
 Planen fastholdes, vil være fornødent, at Bevilling i saa Henseende søges gennem en særlig
 Lov, og at det med Hensyn til denne Lovs Forelæggelse forinden vil være at gjøre til Gjen-
 stand for Overveielse og Forhandling, om det eventuelle Asyl skal opføres som egentlig Stats-
 anstalt eller som en for Nørrejylland og Østifterne med Undtagelse af Kjøbenhavn fælles provindsiel
 Anstalt, samt i første Fald tillige, om Tiden ikke nu er kommen til at gjøre de provindsielle
 Sindsfygeanstalter ved Bordingborg og Marhus og muligt Kjøbenhavns Kommunes særskilte
 Anstalt til egentlige Statsanstalter. Alle disse Spørgsmaal ville imidlertid tidligt kunne finde
 deres Afgjørelse i Rigsdagssejssjonen 1874—75, og der er saaledes levet al fornøden Tid til
 at undergive Planen i sine Enkeltheder en indgaaende Prøvelse og hertil at benytte særligt Sag-
 tyndiges Bistand. Men medens den videre Drøftelse af Planen altsaa for saa vidt ikke er paa-
 trængende, stiller Sagen sig derimod anderledes med Hensyn til Spørgsmaalet om de foreløbig
 fornødne Foranstaltninger. Som det vil ses, betinges Evalueringen af Viborg Strafanstalt fra
 Fængselsvæsenets Side af, at der i Horsens Strafanstalt opføres et vist Antal Isolationsceller,
 og for at der kan blive Tale om Ombygningens Paabegyndelse i Viborg i Finantsaaret 1875—76,
 maa der altsaa allerede i Finantsaaret 1874—75 være stillet de fornødne Midler til Raadighed
 til Udførelse af Byggearbejdet i Horsens Strafanstalt. Men hertil kommer, at det er af særdeles
 Betydning snarest mulig at erholde de ovenberørte til Anstalten stødende Jordarealer, hvis Er-
 hvervelse formentlig vil være af væsentlig Betydning for hele Planen, paa Haanden, idet en
 Opsættelse af en saadan Erhvervelse dels kan bervirke, at Prisen stiger usforholdsmæssigt, —
 det ene Bud er strengt taget kun gjældende til den 9de d. M. — dels kan have til Følge, at
 der træffes saadanne Dispositioner over Arealerne, som ogsaa paa anden Maade kunde lægge
 Hindringer i Veien for Erhvervelsen. Det vilde saaledes efter Ministeriets Mening være sær-
 deles magtpaaliggende, om man kunde sættes i Stand til for det Tilfælde, at Ombygningens
 Hensigtsmæssighed endelig godtgjendes af det Kongelige Sundhedskollegium, at søge at erholde de
 med Hensyn til de anførte Punkter fornødne Bevillinger allerede gennem Finantsloven for
 1874—75, altsaa i den allernærmeste Tid.

⊂ I Genhold til det Anførte, og idet man endnu en Gang fremhæver, at der af Mini-
 steriet ikke vil blive foretaget nogen bindende Transaktion i denne Sag, forinden det af det
 Kongelige Sundhedskollegium er endelig erkjendt, at Ombygningen maa anses for hensigtsmæssig,
 skal Ministeriet med Bemærkning, at Finantsministeriet, der dog har troet allerede nu at burde
 udtale sig for, at Udgifterne til den eventuelle Anstalt kun forudsættes udredes af Statskassen,
 ikke har fundet Noget at erindre mod den efter Justitsministeriets Mening fornødne Bevilling,
 saaledes anmode det ærede Udvalg om til 3die Behandling af Finantslovsforlaget for 1874—75
 behageligen at ville stille følgende Ændringsforslag til § 25:

Efter Nr. 14 tilføies et nyt Nummer saalydende:

„Til Indretning af en ny Celleafdeling i Straffeanstalten ved Horsens og til Erhvervelse
 af de fornødne Jordarealer til et eventuelt Asyl for uheldbredelige Sindsfyge i Viborg, saaledes
 at det Spørgsmaal holdes aabent, om Beløbet til det nævnte Asyl endelig skal betragtes som
 Statsudgift eller senere tilbagebetales Statskassen af de Dele af Landet, der blive Interessenter
 i Anstalten / 30,000 Rbd.“

Udvalget 18000

12000

Det Kongelige Sundheds-Kollegium.

Kjøbenhavn, den 9de Marts 1874.

„I Skrivelse af 3die d. M. har det ærede Justitsministerium meddelt Sundheds-Kollegiet Underretning om de Forhandlinger, der have fundet Sted, sigtende til at afhjælpe Mangel paa Plads i Distrikternes og især i den jydskke Sindsfygeanstalt, navnlig for ældre uhelbredelige Patienter, hvilke Forhandlinger have ledet til, at der er opstaaet Spørgsmaal om at omdanne Straffeanstalten i Viborg ved dens eventuelle Nedlæggelse til en Anstalt, der nærmest maatte betragtes som en Depotanstalt for saadanne uhelbredelige, til 3die Forpleiningsklasse henhørende Patienter, hvis Ophold paa de bestaaende Sindsfygeanstalter ikke kan anses fornøden for deres Tilstand.

Ved derhos at meddele Kollegiet de i de hermed tilbagefølgende Bilag til Grundlag for Planens Realisation tilveiebragte foreløbige Momenter, har det ærede Ministerium begjært en Udtalelse fra Kollegiet om, hvorvidt en Ordning som den paatænkte maatte kunne anbefales ogsaa fra det lægevidenskabelige Standpunkt eller i alt Fald ikke give Rum for saa væsentlige Indsigelser, at Hensynet til de betydelige Fordele, som i andre Henseender vilde opnaas ved Planens Realisation, derfor maatte vige.

Sfølge heraf skal Kollegiet hienkelig bemærke, at det maa erkjende, at der allerede nu er en bestemt paavieslig Trang tilstede til en Forøgelse af vore Forpleiningsanstalter for Sinds- svage, ikke alene for Sjyllands, men ogsaa for Distrikternes Vedkommende. Det maa ganske slutte sig til den Opfattelse, at det vilde være utilraadeligt, om man søgte at modvirke Kom- munernes Tilbøielighed til at indsette fattige Sindsfyge i Anstalterne ved at forhøje Betalingen for disse; thi, om end nogle Sindsfyge i Anstalterne uden særlig Haardhed kunde anbringes til Forpleining i deres Hjem, er der ingen Rimelighed for, at Loddet just vilde træffe disse, og for mange af dem, som Loddet traf, vilde en saadan Ekjæbne være i høi Grad sørgelig. Der bør derfor allerede nu tænkes alvorligt paa en forøget Plads i de store provindfielle Anstalter, og da disse allerede hver for sig have et saadant Omfang, at de ikke bør gjøres større, vil det være rigtigt at bygge en ny, der da bør optage Syge fra hele Landet. Heldigt for det hele Anliggendes Ordning vilde det være, om man byggede en 4de Anstalt omtrent af samme Bestaf- senhed som de 3 bestaaende Anstalter, men da Ministeriet har vægtige Grunde til om muligt at benytte det nuværende Fængsel i Viborg i dette Niemed, har Kollegiet efter det ærede Mi- nisteriums Opfordring taget under Overveelse, om og hvorledes dette kunde ske.

Det er da for det første fuldkomment sikkert, at Fængselsbygningen i Viborg ikke paa nogen Maade kan omdannes til en hienkelig Helbredelsesanstalt for Sinds svage. Kollegiet maa fremdeles minde om, at der i vore Sindsfygehospitaller mellem de saakaldte Uhelbredelige findes en stor Del, som man ikke uden væsentlig Skade vil kunne overslytte til en Anstalt, der notorisk kun er bestemt for Uhelbredelige, idet dels Sygdommen, trods sin Langvarighed, ikke kan betragtes som aldeles uhelbredelig, dels den Syge har saa megen Følelse af sin egen Til- stand, at det vilde være grusomt mod ham at stemple denne paa en saadan Maade. En særlig Forpleiningsanstalt for Uhelbredelige maatte altsaa ikke kunne omfatte alle dem, der i vore Aplyer af Legerne sædvanlig betragtes som saadanne, men kun den Del af disse, hvis Uhelbredelighed maatte anses som aldeles afgjort, og mellem disse atter kun dem, hvis hele Sindsforfatning var af den Bestaffenhed, at Overslyttelsen til en den Forpleiningsanstalt ikke kunde antages at ville virke trykkende paa dem; at Antallet af saadanne i vore Aplyer allerede er temmelig betydeligt, og at det i Fremtiden vil blive endnu større, tør Kollegiet ikke bestride. Man kan saaledes ikke bestemt erklære sig imod, at den for Gaanden værende Trang søges af- hjulpen ved Indretningen af en horegen Forpleiningsanstalt for Uhelbredelige, naar det iagttages, at denne kun bliver en Evakuationsanstalt for Helbredelsesanstalterne, hvortil disse kun ere be- rettigede til at sende Syge, som i længere Tid have været under Sagttagelse i dem, og der erkjendtes for at være af ovennævnte Bestaffenhed.

Spørgsmaalet, om Fængselsbygningen i Viborg kan omdannes til en hienligtsmæssig Evakuationsanstalt for Helbredelsesanstalterne, kan Kollegiet ikke bevare benegetende. Be- liggigheden har vel sine Mangler, men er dog i det Hele ret god, i enkelte Henseender endog meget god. Frygten for, at Bygningens tidligere Bestemmelse skulde virke hæmmende for dens nye Anvendelse, kan Kollegiet ikke tillægge nogen Vægt, og vi have her i Landet Erfaring for, at det ikke har Meget at betyde. En aldeles uafviselig Fordring vil det være, at de 2 til- grændsende Grundstykker indkjøbes og sættes i Forbindelse med Anstalten.

15 Juli 1874.

Lid

Det Kongelige Landst. Kollageium;

Under da Forældningen, da
 med indledende om at viderføre
 den til Landskabskammerets Kasse
 udfælt med Viborg heri Depot.
 udfælt for sandheden og alder
 valige skatte og af disse forslag
 udfælt, samt Ophold her
 de forældede Vindskyggeskade.
 her der har udfælt forældet
 for daat herfor, for det for
 Kollageium, forældet det i Jord.
 forældet af sin forældet. Under
 taler af J. H. Thomsen d. A. efter den det udfælt forældet, efter.
 forældet i sin forældet udfælt
 af forældet udfælt om at udfælt
 dele udfælt udfælt udfælt
 forældet i Dagene, udfælt at for.
 forældet for Opholdet om udfælt
 her forældet som det i dagene udfælt
 udfælt om af udfælt at forældet
 forældet om, forældet udfælt udfælt
 udfælt om udfælt, udfælt Ar.
 forældet om af udfælt udfælt,
 udfælt Røtten af udfælt, det udfælt den om udfælt Røtten om
 forældet udfælt udfælt udfælt
 af forældet, af udfælt udfælt,
 af udfælt udfælt udfælt, af udfælt
 udfælt den udfælt udfælt udfælt
 her om udfælt udfælt udfælt
 forældet her udfælt udfælt - og
 her om udfælt udfælt udfælt
 forældet om udfælt udfælt udfælt
 udfælt udfælt, forældet udfælt
 udfælt,

- 1) med udfælt at udfælt udfælt
 forældet her om af udfælt udfælt
 udfælt udfælt udfælt udfælt
 udfælt udfælt, at udfælt
 udfælt udfælt, af udfælt udfælt
 forældet her om udfælt udfælt
 udfælt udfælt udfælt udfælt
 udfælt udfælt udfælt udfælt
 udfælt udfælt udfælt udfælt
 udfælt udfælt udfælt udfælt
- 2) at udfælt, forældet udfælt udfælt
 om af udfælt udfælt udfælt
 forældet her om udfælt udfælt

udfælt 12/3/1874.

Zuinden
4to Juli 1874

326. Polden
 364. Astrop Ur.
 629. Jendev Uenck
 645. Jansen Doff
 826. Vorbaue Entleg.
 849. Mehl
 850. Leert Ur
 852. Nouer Doff
 899. Ruygcor Doff
 899. Kerbon Ur.
 904. Voldma
 908. Linding
 911. Warberg Junges
 939. Radte
 944. Gjeen Doff U.
 997. Frick Doff Ur.
 1002. Aulborg Doff
 1013. Nyldenge Doff - Ur.
 1020. Grundhoi Doff
 1039. Oxy Ur
 1218. Friis
 1228. M. Nulle Ur
 1237. L. Pelsa Ur. Uenck
 1244. Vandeborg Doff - Ur.
 1297. K. M. Eder Doff - Ur.
 1326. Augspage
 1429. Rjorndal Ur. Uenck
 1446. Gronnenge Doff - Ur.
 1497. Vadeseu Entleg. Ur. Uenck
 1509. Skammey
 1522. M. M. Klapp Doff
 1576. M. Christoph Ur.
 1677. Skovby Entleg. Uenck
 1677. Feyge Doff Ur.
 1684. Klause Doff Ur.
 1748. Friis Doff Ur. Uenck
 1772. K. Eder
 1785. Nordvid
 1786. Eyaa Doff
 1790. Alldreffe
 1826. Forten Doff Ur.
 1827. Vadeseu
 1874. Hillested Doff
 1877. Laifer

1878. Erland Doff
 1918. Aar Doff Uenck
 2049. Fransjeim Entleg.
 2095. Steid Ur
 2101. Agis Doff Ur.
 2130. Uebraed Ur.
 2169. Lera Uenck
 2177. Feuffen Doff Ur.
 2248. Viking Doff
 2281. Glend Doff
 2394. Nebtaga Ur.
 2497. Dal Ur.
 2420. Skandeng Doff Ur. Uenck Uenck
 2449. Leidma Entleg. Uenck Uenck
 57. alle af 3 de 4 de 5 de
 fraa 1000 fraa 1000
 14 uer alle uerinde paa de
 43

Elleguanda	- - - -	3 off.	2 gong
Nedest fagelag	- - - -	1 -	1 -
Ufseede i. Skovby	- - - -	2 -	3 -
Doff og Doff	- - - -	22 -	3 -
Udby fonde	- - - -	18 -	4 -
Uenck	- - - -	5 -	1 -
fagelag	- - - -	1 -	1 -

Mundtys *Patricianus* *sub* *alpinus* *hans* *bouras* *et* *hali*.
 fissa *deus* *in* *unum* *et* *in* *unum* *et* *in* *unum*
4to Juli 1874

- 480 Murnund Refsi G.
- 537 Vinnu
- 555. Dabelsten U.
- 558. Nagel Lo.
- 560. Dage Refsi
- 613. Götting U.
- 684. Skarup Refsi
- 758. Carper Pungas
- 766. Östlund Refsi U.
- 770 Refsi U. - Uuuh
- 841. Brown
- 859. Linskou
- 866. Neilig Refsi
- 874 So. Nulsa Refsi
- 881 Nels Jensen
- 899. Veie
- 901. Tano Refsi
- 902. Stockholm U.
- 916. Munderlind Uuuh
- 922. Enevoldsen Refsi
- 937. Wurdler Refsi U.
- 946. Skarup Refsi
- 951. Pedersmyr Pungas G. Man.
- 976. Vonge Refsi - Man.
- 994. Gulden - Eulla
- 999. Gylling Uuuh
- 1010. Eirsen
- 1028. Haunum U.
- 1078. Løfsted U. Uuuh
- 1093. Brøndsted Refsi U.
- 1242. Taastup
- 1268. Dalgard U.
- 1304. Vogelien U. Man.
- 1334. Lyngby Refsi U.
- 1344. Fosse Refsi U.
- 1352. Ove Nordal Eulla, Pungas Man.
- 1370. S. Nulsa
- 1444. Nordby
- 1438. Lundby Refsi
- 1444. Tugelin
- 1493. Rind Trøel Refsi G. Man.
- 1500. Ravn Refsi
- 1511. Nømp U.
- 1512. Led Refsi
- 1524. Røfey U.
- 1569. Holst U. Uuuh
- I 1590. Røfey
- 1793. Røfey Refsi

- 1809. Rønne U.
- 1812. Kallekær
- II 1860. Thomas Cluff
- 1867. Røfey Refsi
- II 1886. Røfey
- 1904. Røfey Refsi
- 1922. Trøel Refsi U.
- 2100. Røfey
- 2108. A. Koller U. Man.
- 2110. Røfey U.
- 2154. Røfey Eulla
- 2218. Røfey Refsi
- 2342. Røfey
- II 2364. S. Selmann
- I 2402. Røfey
- II 2448. Røfey
- 2442. Røfey Refsi
- 2469. Røfey Refsi
- 2477. Røfey Refsi U.
- 2520. N. Koller Refsi

68. ref 6 of 4to of 2nd 4th. all
 62 of 4th glass, fawn
 dog and in fawn
 10 more all. com. in fawn
52

Collegatella	3 off	1 -
Nadig fucos egg	2 -	1 -
W. fucos l. fucos	1 -	" -
W. fucos l. fucos	25 -	2 -
W. fucos l. fucos	14 -	6 -
W. fucos l. fucos	3 -	2 -
W. fucos l. fucos	2 -	1 -

veste

Flora e fauna of Pineda de
San Pedro

Place 3 Moreja 9 Al. dyba 5 Al. faja

1-26 x 18 x 10	4680	861
2-4 leaf 84 x 18 x 10 Millonaria dea faja	<u>11220</u>	
5-6 leaf 2 x 28 x 18 x 10	10080	
7-8 leaf Millonaria dea faja 28 x 18 x 10	<u>17640</u>	47520
6 Eallas a 9 Al. dyba 3 Al. trade 5 Al. f. a. 1080	6480	

Place 4

8 Moreja leaf 27 x 43 x 14 x 14 x 49 Al. banda		52920
2. 224 x 18 x 10		

Place 5

4 Moreja 25 Al. dyba 36 x 22 f. banda 10 f. faja	14500	
2 More 25 x 86 x 10	<u>21500</u>	
5 leaf. ovala 101 Al. tr. Tal dyba Tal faja	<u>28280</u>	64280

Place 6

9 faldas ovala faja, leaf	4840	
2 do do	<u>5120</u>	
3 leaf ovala faja leaf	<u>8160</u>	18120
		<u>182840</u>

all leaf 182840 26f.

212 ÷ 6 Eallas a. 209 x 600 a. $\frac{125400}{57940}$ - la Moreja

mas

Place 1

3 Moreja, leaf 84 x 18 x 10		19120
-----------------------------	--	-------

Place 2

Naturalab. 3 More leaf 68 x 26 x 10	17680	
2 faldas ovala a 1849 x 10 a. 1350 x 2	2700	
Daycallab. 3 More leaf 70 x 20 x 10	<u>14000</u>	34380

Place 3

Naturalab. 3 More, leaf 116 x 26 x 10	30160	
3 faldas ovala a 1350	4050	
Daycallab 3 More, leaf 84 x 20 x 10	<u>16800</u>	51010

Place 4

7 Eallas a 1080	7560	
Naturalab. 3 More, leaf 116 x 26 x 10	30160	
2 faldas a 1350	2700	
Daycallab. 3 More leaf 84 x 20 x 10	<u>16800</u>	49660
		7560 } 57220

Place 5

Naturalab. 1 Moreja 42 x 26 x 10	10920	
1 faldas	<u>1350</u>	12270

Place 6

Naturalab. 3 More leaf 116 x 26 x 10	30160	
1 Moreja 18 x 18	<u>2700</u>	32860
		<u>195300</u>

222 ÷ 7 Eallas a. 228 x 600 a. $\frac{136800}{58500}$ 1. Moreja

222) 203000 (864
 1880
 1400
 1410
 900
 240

212) 198000 (892
 1720
 1600
 1076
 350

København, 9^e Mars 1874.

Bekendtgørelse af 11/774

Udskrig, kjer Ven! at jeg personlig an-
moder Dem om snarest muligt at tilla-
gaaede til Læbedækket Lægen an-
gaaende den eventuelle Afhængighed af det
tidlige Tegnene i Viborg for uheldige
Lidende. -

Ell. man snarest afgive sin Betænkning til
Finstatsministeriet, og da den om' siden 10^e af M
har været her Dem, skal jeg ikke længere
de du leve her Dem. - Jeg er dog ikke
den stætte den; og, skide Deres Læge end
ikke som ledigt vil jeg bede Dem se
Det svar - om nødvendigt snarest som muligt.

Vestergaard den 12^e / 1874
Ker. Professor Læge Rasmussen, Kbhvn. M. J. Jørgensen

Kjøbenhavn, den 1te Juli 1874.

Hvort 10de f. M. anmeldte Sundheds-Collegiet
 Hr. Professoren sin ønske om at uddøle det Drons
 Samvirkning i Opladning af en pænt og Sundheds
 af det uddølede Englands Lægen i Viborg til at
 holdes for uafvendelig til 3de Forpligtelses-
 forpligtende, sundsyge Praktiserende. Da nu Dagen for
 har været og da det er Collegiet magtfuld
 at gøre den fornuft til Sundheds til Justitium.
 hvor indru nu meget godt er, men Collegiet
 kan forstærke med den fornuft det for uddølede Drons
 Løsløse og da den sundes Englands med ondt
 Lideligheds, men det er den om at gøre alle
 sandt det er den muligt for at Drons Løsløse
 vil kan komme Collegiet i gode.

Med Collegiets Dage
 H. Nym
 Sekretær.

Salme

Cil
 Dronningen med den uddølede
 Sundhedsanstalt.

Ajshenkaon 8-4-75

Der Professor
Lelms

Det gjør mig uret, at jeg
skulde være ude, da Professoren forle-
den var paa Marselisborg. Lovrigt
haade jeg Luth af Betegnelse at
meddele, da jeg ellers var kommen
hielden. Efter en udforlig undersø-
gelse af et betydeligt Materiale vedtog
Avalget bje for Paaske at fremme
Loven og valgte hie Bodfries Thomas
Kichen, der her afgivet medføl-
gende foreløbige Betænkning. Det,
der her forelægges, er altsaa hans for-
slag, der udmere skal drøftes i Ud-
valget, men der er al tidigt hie, at
det gaar glat igjennem. Jeg har
paa det foreløbige Stadium udtalt,
at jeg rimeligvis vilde kunne

gaa med Hertallet, naar der er 3 & 4
stilledes en Andring om, at Optagelse
kun kunde ske fra Selbvedelsesan-
stalterne efter Børlojernes nor-
mere Skjæm. Dette er taget til
Følge af Bødførelsen. Forledes
udvalget vil stille sig til for-
slaget, vil vise sig i morgen.
Pimeliquis vil jeg, naar jeg
iøvrigt vil gaa med til Lud-
stillingerne, kunne opsaar,
at dette Forslag ~~fastholdes~~ og
bliver vedtaget, selv om Ju-
stitsministeren modsetter sig
det. Hvis denne Stilling frem-
bydes sig, vil jeg dog gerne
vise, fremfor at blive mindretal.
Lige naadan har man ganske vist
fuld Føikhed til at hoode sin Stilling
og afgive sin egen Betænkning,

men under de nuværende Forhold
frakvæves man sig billig al
Indflydelse paa Løjens Realitet,
og, naar det synes, kan jeg i den-
ne Løj end ikke paa de andre
Medlemmes af høire Side med.
Stillingen er i den Retning iøv-
rigt næsten uklar, idet Hr. Mich-
og jeg egentlig er de eneste, der
til dato for Alvor have arbejdet
paa Løjens Forbund. Forslaget
om Optagelse af 100 Ldiater an-
tages jeg man forfalder. I for-
mel Hensende kunde jeg have
avdeles meget at indvende saa-
vel med Betænkningen som
mod Andringsforslaget, men
det er en Slags Lodvance,
at Bødførelsen i den Retning
har stor Føikhed og iøvrigt

da agnaa Ausværet. Da Lagen
bestaa nu maa fremmes hurtig,
maa man helst i den
betæning vore afholdende. Skal
de Professorer med Læsesyn
hæ Redaktionen have naget at
bemærke, skal jeg, hvis Tiden
tillader det, søge at gjøre det
gjældende. Forrigt antages jeg,
at man meget snart kan
nu hie en ny betænkning af
Austalterne og da med en tre-
die Austalt paa Fyen, med
mindre man gaa over hie det
af Prof. Jensen anbefalede Kalo-
nismyten, der i vordeles Grad
agtes at hildale Læredical-
legiet og Justitsministeriet.

Med Høiytelse
H. J. Jørgensen

Kjæbenhavn - 6-2-73

Der Professor
Lelme!

Forbavst og med
sigtelse og er fortræd-
et i dag. De fleste Talere
gik indad forslaget, men
de kan dog let stille sig
aaaledes, ah man tager
det. La' Bald synes det
ah ville være et ikke lidt
husvar forbeholden med
at afvise det. Jeg fik
Professorens Brev lige
for jeg var borte og fik
det flygtig borte, men
benyttede det iøvrigt ikke,
idet jeg halde mig til

Stuedspørgs maalek - Beret-
tigheden vil at drage den ab-
solute Grovdelssind og an-
bringe de uhelbredelige
i Aendatter af 2 Grad med
hvad det vil slutter sig.

Selskabet kan jeg ikke gaa
dybt ind paa sagen, og
i Rigsdagen, et deshos
Begrænsning og nogen
lone vil at halde Stued-
punitens frem og ikke for-
dybe sig i det enkelte
aldeles nødvendigt, naar
man vil gjøre noget Ind-
tryk, hvilket iøvrigt, efter
mit Skjøn, lidels lykkes.
Agsaa hos Tønder paa mig
med en vis barsaamhed

sam kan i det Hele var
meget forsigtig for ikke
at sige forbeholden med
sin anbefaling. Da Blade-
nes Reperater afsted alsk
ingen vitelig Bplysning
give den forhandlingen, skal
jeg, naar Rigsdagstidene
kammer, sende Professorer
de vedkommende Ark.
Du Trykningen er forin-
keh, vil det vel være en
at so gøre, inden forhand-
lingen foretages. Jeg tror
med sagen at gjøre i Udval-
get, og dens Skjæbne der
vil rimeligvis afhænge
af, hvad Klein har i Røg-
haanden og fornaas at
logge paa Brodet, men

da han er meget ivrig for
Gjennemførelsen, vil
sagtes ingen Måle blive
sporet. Med Løias teke

L. S. Ingemann

Talkeftinget 3-2-77

Der Professor
Selmer

Hes følgende Lovudkast
er i dette Øieblik bleven
forelagt. Jeg ærder det
strax, for det Tilfælde Der
Professorens skulde have
naget at bemærke, naar
deskes anbragt ved 1ste
Behandling, der formodes
by findes Lid om et Par
Dage. Jeg har endnu ikke
aldt lovt Natismene og
kan altsaa ikke nogen
Menig eller gjøre noget
Spørgsmaal. Breve afende
fra Kbh. om Aftener for
jy i Talkeftinget kl. 12½, altsaa

lige for den daglige Maade.
Mange hilsener bedes der
for adresserede det til.

J. Frank

med Lina's hilsener

L. Frank

Forslag til Lov

om

Indretningen af en Anstalt for uhelbredelige Sindsyge i Viborg.

§ 1.

Den til Nedlæggelse fra 1ste April d. A. bestemte Strafanstalt i Viborg bliver at omdanne til en Anstalt til Optagelse af 300 uhelbredelige Sindsyge, hjemmehørende i Stiftterne med Undtagelse af Kjøbenhavn eller i Nørrejylland.

§ 2.

De Pengesummer, der medgaa til Bygningernes Omdannelse, Indretning, Forsyning med Inventarium, til muligt Indkøb af Jordarealer samt til hvad der ellers maatte behøves for at sætte Anstalten i behørig Stand, forskydes af Statskassen, men forrentes med 4 pCt. og tilbagebetales denne efterhaanden i Terminer, som af Kongen nærmere fastsættes, ved en Ligning paa de i § 1 nævnte Landsdele. Ligningen foretages saaledes, at Beløbet fordeles lige mellem Nørrejylland og Stiftterne med Undtagelse af Kjøbenhavn og derefter i enhver af de nævnte Landsdele lignes efter de henholdsvis i Pl. 13de Oktober 1847 § 3 og Lov af 20de August 1853 § 2 indeholdte Regler.

§ 3.

Til den i § 1 ommeldte Omdannelse forskyder Statskassen i Finantsaaret 1875—76 et Beløb af 160,000 Kroner.

§ 4.

Betingelserne for Optagelsen i Anstalten bestemmes af Kongen i Eighed med de for de tvende bestaaende Sindsygeanstalter, for Stiftterne med Undtagelse af Kjøbenhavn og for Nørrejylland, gjældende Forrifter, og bliver det aarlige Underflud, som Anstaltens Drift maatte medføre, forskudsvis at udrede af Statskassen, mod at Beløbet det paafølgende Aar tilveiebringes ved Ligning paa de fornævnte Landsdele overensstemmende med den i § 2 givne Regel.

Bemærkninger til foranstaaende Lovforslag.

Det turde være i Grindring, at Ministeriet ved Skrivelse til Finantsudvalget af 11te Marts f. N. (Rigsdagstid. Sessjon 1874 Anhang B. Pag. 590 ff.), næst at begrunde Nødvendigheden af at raade Bod paa den Mangel paa Plads, som det stedsse stigende Antal af Sindsyge har medført i de toende Sindsygeanstalter ved Bordingborg og Aarhus, anmodede om Udvalgets Medvirkning til at erholde en til nærmere Betingelser knyttet foreløbig Bevilling sigtende til, saafremt det ved nærmere endelig Prøvelse viste sig hensigtsmæssigt, at omdanne den til Nedlæggelse bestemte viborgske Strafanstalts Bygninger til et Asyl for uehelbredelige Sindsyge.

Den nævnte Bevilling opnaaedes ikke; men som det af Forhandlingerne med tilstrækkelig Bestemthed fremgaar (jfr. Rigsdagstid. 1874 Forhandlingerne i Folkethinget Sp. 2355—60), var Meningen med Udvalgets Stilling til Sagen og den paafølgende Afstemning kun den, at der fandtes Betænkelse ved at gaa ind paa nogen Bevilling, saalænge de Momenter, der maatte anses som afgørende for en endelig Bedømmelse af en saadan Ombygningens Hensigtsmæssighed, navnlig i Sammenligning med de andre Maader, paa hvilke der vilde kunne være Spørgsmaal om at afhjælpe den tilstedeværende Trang, endnu ikke forelaa med den fornødne Klarhed.

At der foreligger Nødvendighed for at tilveiebringe Plads for et større Antal Sindsyge fra de Landsdele, der ere Lodtagere i de toende forannævnte Sindsygeanstalter, og at den tilstedeværende Mangel paa Plads navnlig gjælder uehelbredelige Sindsyge, tør Ministeriet formentlig forudsætte som erkjendt. Ibet man i saa Henseende paany henviser til, hvad der i den ovennævnte Skrivelse er anført, skal man tilføie, at det af Sindsygeanstaltens Beretninger for 1873 fremgaar, at Afgangen i Anstalten ved Aarhus vel havde været lidt større end i 1872 (118 mod 102), men at dog Antallet af de i Aarets Lob Indmeldte, som Pladsen ikke havde tilladt at modtage endnu, udgjorde 25 (13 Mænd, 12 Kvinder), saa at der ikke er mindre Grund til at klage over Mangel paa Plads end i det foregaaende Aar. I Stifternes Sindsygeanstalt var Belægningen, der ved Udgangen af 1872 udgjorde 333, ved Udgangen af 1873 steget til 354. For 1874 foreligger Beretningerne endnu ikke, men man skal tilføie, at det af forskellige Ministeriet forelagte Besvælinger og de i den Anledning tilveiebragte Oplysninger tilstrækkeligt fremgaar, at ikke blot Manglen paa Plads i de toende Anstalter fremdeles er den samme, men at ogsaa de mindre særlige Anstalter ere saaledes belagte, at uehelbredelige Sindsyge til største Besvær for de ved-

kommende Kommuner ikke have kunnet henvises til nogen Anstalt, der egnede sig for deres Tilstand.

Det er derfor en Selvfølge, at de Underfølgelser, Ministeriet som bemærket allerede havde paabegyndt om de Maader, hvorpaa den tilstedeværende Ulempe hurtigst og hensigtsmæssigt afhjælpes, ere blevne fortsatte. Som allerede antydet ovenfor var det, da det havde vist sig, at det store til Strafanstalten i Viborg henhørende Komplex af forholdsvis nye og gode Bygninger vilde komme til at staa til Raadighed ved den sandsynligt forestaaende Nedlæggelse af Strafanstalten som saadan, kommet under Overveielse, om ikke disse Bygninger ved en passende Ombygning kunde benyttes til en Anstalt for uehelbredelige Sindsyge, saaledes at der til en saadan Anstalt blev at afgive saadanne Sindsyge, til hvis Helbredelse der ikke forelaa nogen Udsigt, og der ved i de bestaaende Anstalter kunde vindes Plads til den betimelige Optagelse af saadanne friske Tilfælde, der stille Helbredelse i Udsigt. Allerede forud for Ministeriets ovenanførte Henvendelse til Rigsdagen var der derfor under sagtyndig Veiledning udarbejdet foreløbige Planer til en saadan Ombygning, beregnet paa Anbringelsen af et Antal af 400 à 450 uehelbredelige Sindsyge, og disse Planer forelaa det fgl. Sundhedskollegium til Bedømmelse, da den ovenberørte eventuelle Bevilling begjæredes. Over disse Planer og derigjennem over Spørgsmaalet om Hensigtsmæssigheden i Almindelighed af at afhjælpe Pladsmanglen ved en Ombygning af det nævnte Bygningskomplex, har Kollegiet givet Overlægerne for samtlige Sindsygeanstalter Leilighed til at ytre sig. Efter Modtagelsen af disse Betænkninger underkastede Kollegiet de foreløbige Planer en gennemgaaende Kritik og anmodede derefter Ministeriet om til Grundlag for Kollegiets endelige Skjøn angaaende det foreliggende Spørgsmaal dels at lade de udarbejdede Planer revidere og tilbøielig omarbejde efter de Anvisninger, som Kollegiet, støttet til de indkomne Betænkninger og sin egen Prøvelse, meddelte, dels til Sammenligning at lade udarbejde foreløbige Planer og Overlag til toende helt nye Hjælpeanstalter, hver beregnet paa 200 Patienter, til hvilke Kollegiet efter Samraad med Overlæger for St. Hans Sindsygehospital, fra hvem Antydningen om Hensigtsmæssigheden af saadanne nye Hjælpeanstalter var fremkommet, meddelte det nærmere Program.

Disse Kollegiets Anvisninger ere selvsølgelig blevne fulgte. Planen til Viborg-Anstaltens Omdannelse til et Asyl for uehelbredelige Sindsyge er under Veiledning af Professor Dr. med. G. A. de Cæen bleven undergivet en gennemgribende Revision,

af hvilken er fremgaaet endelige Planer til Straf-
anstaltens Bygningers Omdannelse til et Aflyl for
300 uheldbrekelige Sindsfyge, med en Beføstning,
der foruden hvad der medgaaer til den mulige An-
skaffelse af nogle Jordarealer og til Inventarium,
er anslaaet til 262,000 Kroner. I Forbindelse
dermed er der udarbejdet foreløbige Planer til Op-
førelse af 2 nye Hjælpeanstalter, hver beregnet paa
200 Patienter; til Opførelse af de hertil henhø-
rende Bygninger (altsaa uden Hensyn til eventuel
Tilvebringelse af Jordarealer og Anskaffelse af
Inventarium) var anslaaet at ville medgaa ca.
940,000 Kroner, et Beløb, der dog allerede efter
et aldeles foreløbigt Gjenmøjsyn af Planerne med
Bisped kunde siges ikke at være tilstrækkeligt.

Til at lade udarbejde Planer til en ny tre-
die Anstalt for uheldbrekelige og uheldbrekelige Pa-
tienter, svarende til de tvende, som allerede findes,
sandt Ministeriet paa Sagens daværende Stand-
punkt ikke Anledning, idet man maatte formene,
at man i de til de tvende bestaaende Anstalters
Opførelse og Udvidelse medgaaende Beløb under
forudsat Hensyn til de senere Mars stigende Pri-
ser for Jord og for Byggearbejder havde det for-
nuværende Udgangspunkt til et foreløbigt, til Sam-
menligning tilstrækkeligt Skøn, hvorefter det maa
antages, at der til en saadan Anstalt (uden Hen-
syn til Inventarium) vil medgaa 1,500,000 à
1,600,000 Kroner.

Ved derefter at forelægge Sagen i sin Hel-
hed for det fgl. Sundhedskollegium til endelig
Drøftelse udtalte Ministeriet udtrykkeligt, at om
det end herefter maatte formenes, at den tilstede-
værende Mangel paa Plads med den ubetinget
mindste Beføstning og sandsynligvis ogsaa hurtigt
vilde afhjælpes ved en Omdannelse af Viborg
Strafanstalts Bygninger, saa kunde dog selvføl-
gelig derfor disse to for en saadan Omdannelse foreløbigt
talende Momenter ikke ubetinget komme i Betragt-
ning. I det Ministeriet derfor for saa vidt over-
lod det til det fgl. Sundhedskollegium frit at be-
dømme, hvilken Indflydelse der i Valget mellem
de flere foreliggende Alternativer — Opførelsen
af en helt ny Anstalt, Opførelsen af to nye
Hjælpeanstalter og Omdannelsen af Bygnings-
komplekset i Viborg — maatte tillægges de an-
førte Momenter, troede man derimod at burde
anmode Kollegiet om ved sine Overvejelser særligt
at have Opmærksomheden henvendt paa Spørgs-
maalet om, hvorvidt det kan antages, at det
Skridt, man nu er ifærd med at foretage for Til-
vebringelsen af de fornuværende Dptagelsesanstalter
for Sindsfyge, er et endeligt eller i det Mindste
for en lang Aarrække afsluttende. Bepaars navnlig
dette Spørgsmaal bekræftende, saa maatte Mini-
steriet erkjende, at Betydningen af ved Valget
mellem de flere Alternativer at vælge det absolut
bedste uden Hensyn til økonomiske Fordele og uden
Hensyn til den noget længere Tid, der muligt
vilde hengaa, for den umiddelbart overhængende

Pladsmangel afhjælpes, med betydelig Styrke gjør
sig gjældende. Hvis det derimod i Betragtning
af, hvad der allerede foreligger om Antallet af
Sindsfyge, og henset til, at der stedse stærkere
høves sig Stemmer for, at det Offentlige ogsaa
skal overtage Ledelsen af Foranstaltningerne til at
lindre Idieters, Epileptikers og andre lig-
nende for Tiden tildels fra Sindsfygeanstalterne
udelukkede Personers Tilstand, tør antages, at der
om ikke lang Tid vil gjøre sig Krav gjældende
paa yderligere Foranstaltninger, har det forekom-
met Ministeriet, at det, der taler for at vælge det
Alternativ, hvorved den stærkt paatrængende Man-
gel paa Plads hurtigt og med den mindste Be-
føstning afhjælpes, ikke Lidet vinder i Bægt, selv
om det erkjendes, at det ikke er ubehøvet af
Mangler, idet der for saa vidt kun bliver Tale
om et Gjenmængselsled. Den foreløbige Afhjæl-
ping af de tilstedeværende Krav vilde da tilstede
en saadan omhyggeligere og alsidigere Drøftelse og
Forberedelse af de videre Skridt, som man, For-
udsættningens Rigtighed givet, vistnok med Nette
maa tillægge det stor Betydning at aabne Rum
for, og hertil kunde da søies, at der under Hen-
syn til den Udvidelse, Statens Opgave med Hen-
syn til For sorgen for Personer med abnorme Sinds-
tilstande i de nærmeste Aar muligt vil faae,
upaatvilelig senere i ethvert Fald lettelig vilde
kunne findes en passende Anvendelse for de om-
dannede Bygninger i Viborg.

Det fgl. Sundhedskollegium har nu under
6te Januar d. A. meddelt Justitsministeriet sin en-
delige Betænkning i Sagen. Kollegiet har i denne
udtalt, at den Revision af Planerne til et Aflyl
i Viborg for uheldbrekelige Sindsfyge, som under
Profesors Gædesens Ledelse er udført, er gjenmø-
ført med stor Dygtighed; at alle de Hensyn, som
efter Kollegiets tidligere Anvisning burde have
for Die, i det Væsentlige ere bleve fuldstændigt;
at der ligeledes er taget omfattende Hensyn til de af
Overlægerne ved Sindsfygeanstalterne fremsatte Be-
mærkninger; at der vel i Planernes Enkeltheder
er nogle Punkter, i hvilke smaa Forandringer
kunne finde Sted, men at disse alle ere af den
Beflækkelse, at de med Lethed kunne udføres
under selve Udførelsen og uden forøget Beføstning,
kun at der strax bør sørges for endnu en Ned-
gangstrappe paa et enkelt Sted i Bygningen; at
det vel er muligt, at der kan anbringes et større
Antal Patienter end 300, men at det dog vil
være forsigtigt nu ikke at gjøre sikker Regning paa
et større Antal end det nævnte; samt endelig at
Kollegiet i det Hele kan erklære, at den i Reglen
saare vanskelige Opgave at omdanne en i en ganske
anden Hensigt opført Bygning til et formaals-
tjenligt Dpholdstied for Sindsfyge her er løst
med saa meget Held, at Kollegiet maa tilraade, at
den foreliggende Plan gjenmøjses, saafremt det
maatte vise sig, at man ikke uden meget større
Beføstning vilde kunne faae Opgaven løst gennem

2 Pleieanstalter, særligt opførte i dette Diemed og satte i Forbindelse med de bestaaende Asylter ved Bordingborg og Aarhus.

Svad de i saa Henseende udarbejdede Planer angaar — til hvis Gjennemførelse der, som det vil erindres, var anslaaet at ville medgaa et Beløb af 940,000 Kroner — bemærker imidlertid Kollegiet, at der, afsat fra at de, forinden der kunde være Spørgsmaal om at bygge efter dem, maatte undergaa en gjennemgribende Revision, ingen Tvivl kan være om, at der er økonomiseret for stærkt med Pladsen, og om at de formaalstjenlige Anstalter af den nævnte Art vilde koste mere end i det udarbejdede Overslag beregnet, eller at der, saafremt de skulde opføres for den beregnede Sum, kun vilde kunne rumme et betydeligt mindre Patientantal.

Det fgl. Sundhedskollegium tiltræder ganske Ministeriets Mening om, at det for en god Afgjørelse af det foreliggende Spørgsmaal om Indretningen af en Evaluationsanstalt for de bestaaende Asylter er af Bigtighed, at man kaster et Blik ud i Fremtiden og tager i Betragtning, hvilke Krav der dels paa Grund af det stigende Antal af de Sindsyge, der ty til Asylterne, dels paa Grund af de i den senere Tid fra nogle Sider fremkomne Fordringer paa, at Staten skal tage sig af Epileptikere, Idioter og andre lignende uhyggelige Menneſter, kan blive at fyldestgjøre i den Fremtid, der nu nogenlunde kan overſkues, og hvorledes da dette maatte ske. Kollegiet har dog nogen Tvivl, om det vil være hensigtsmæssigt nu at lade sin Tanke dvæle ved den sidstnævnte Kategori. Epileptikerne bør ikke anbringes i særegne for dem indrettede Anstalter, men, som nu, dels i Sindsygeanstalterne, naar de ere sindsyge, dels i almindelige Pleieanstalter, naar de ikke ere det. Idioterne bør heller ikke paa nogen Maade bringes ind i Sindsygeanstalterne; for dem bør der være Opdragelsesanstalter og senere en ganske speciel Forsorg, som bedst udføres ved private Kræfter, der jo ogsaa hos os ere satte stærkt i Bevægelse i denne Retning; det Samme gjælder om Blinde og Døvstumme. Derimod for tjener ganske vist Hensynet til det vorende Antal af de Sindsyge, der søge til Asylterne, den alvorligste Opmærksomhed. Materialet for denne Sags rette Bedømmelse er vel for Diebliffet ikke aldeles tidsvarende; thi den sidste Tælling af Sindsyge, der blev foretagen sammen med Folketællingen i 1870, er, saavidt vides, endnu ikke bleven bearbejdet af det statistiske Bureau, og selv om dette var ſket, vilde man dog neppe deraf kunne drage nogen sikker Slutning om, hvor mange Sindsyge der nu er, som trænge til Indlæggelse i et Asyl, thi Afgjørelsen heraf beroer paa en Mængde Omſtændigheder, som ikke kunne komme frem ved Folketællinger. Det er imidlertid efter tidligere Tællingers Resultater aldeles utvivlsomt, at der er et langt større Antal Sindsyge her i Landet, end

der er Plads til i Asylterne, selv naar den nu projekterede Udvidelse bliver udført; men det kan paa den anden Side ikke nægtes, at adskillige Sindsyge befinde sig ret vel ved privat Forpleining, eller i alt Fald, at deres Forsørgere ikke ønske at indlægge dem i Asylterne. Den eneste praktisk brugbare Maaleſtok, som kan anlægges for Trangen til nye Asylter, er da Tilvæerten i Asylpatienternes Antal og det Antal Begjæringer om Optagelse, som Asylterne maa aflaa, og i denne Henseende har man desværre i den senere Tid gjort saa færgelige Erfaringer, at man ingenlunde bør stole paa, at det Foretagne, som nu forbedres, kan betragtes som afsluttende. Der er imidlertid ingen Tvivl om, at man ved nu at gjøre det muligt for de bestaaende Asylter at kunne evaluere mindst 300 af deres Patienter til en vel indrettet Pleieanstalt, vil vinde særdeles meget, og at man derved vil faae Tid til behørigt at overveje og forberede de Forholdsregler, som Trangens videre Udvikling senere maatte gjøre nødvendige.

I denne Henseende anbefaler Kollegiet særligt en Plan, som af Hr. Professor Jensen for nogle Aar siden blev meddelt Kollegiet, til at anbringe saakaldte Kolonier i umiddelbar Forbindelse med Asyltet ved Bordingborg. Man havde tænkt sig, at der paa Anstaltens Mark skulde opføres Huse, i hvilke man anbragte Mænd, særlig Haandværkere, som isorveien ved at tjene som Opsynsmænd paa Asyltet, vare blevene fortrolige med, hvorledes uheldbredelige Sindsyge rettest omgaaes, og gav saadanne Syge, som egnede sig dertil, i Pleie hos disse under stadigt Tilſyn fra Asyllets Læger. Dette vilde uden Tvivl ikke alene blive en billigere Anbringelsesmaade, men tillige en for adskillige Sindsyge mere tiltalende og tjenlig. Kollegiet udtaalte ogsaa den Gang sin Anerkjendelse til Hr. Professor Jensen for den givne Meddelelse og opfordrede ham til at bearbejde den videre; det er endnu af den Mening, at denne Tanke fortjener megen Opmærksomhed og at der mulig ved dens videre Bearbejdelse vil kunne vindes noget Betydeligt for den bedste Behandling af de Sindsyge her i Landet.

I Genhold hertil og i Forbindelse med hvad Kollegiet har erklæret om den omarbejdede Plan til Viborg Fængsels Indretning til en Evaluationsanstalt, andrager Kollegiet sluttelig paa

- 1) at Ministeriet vil søge de fornødne Midler erhverve til Gjennemførelsen af den nu foreliggende Plan;
- 2) at Ministeriet vil overdrage Kollegiet at søge Tanken om at anbringe et vist Antal Sindsyge i Kolonier, som sættes i Forbindelse med de bestaaende Asylter ved Aarhus og Bordingborg, underkastet en nærmere Prøvelse og eventuelt, muligvis efter foregaaende Prøvelse i en særlig Kommission, at fremkomme med Forslag til dens Udførelse.

Efter denne Udtalelse af den høieste sagkyndige Myndighed maa der efter Justitsministeriets Mening lægges afgjørende Vægt paa det økonomiske Hensyn, hvorefter selve Omdannelsen af Bygningerne i Viborg med Tillæg af fornødent Beløb til muligt Indkjøb af Jord, selv om Verdien af disse Bygninger, til Nedbrydning og Grunden, høit regnet til 100,000 Kroner, tillægges, kun vil kræve 400,000 Kroner, medens to nye Hjælpeanstalter mindst ville udkræve 1,000,000 Kroner og en hel ny Anstalt for helbredelige og uhelbredelige Patienter, beregnet paa 400 Patienter, vil nødvendigvis koste en Udgift af c. 1,500,000 à 1,600,000 Kroner. I Overensstemmelse hermed er det saaledes i Lovforslagets § 1 foreslaaet at skride til at omdanne den nedlagte Strafanstalt i Viborg til et Asyl, bestemt til Modtagelse af 300 i Ostifterne, med Undtagelse af Kjøbenhavn, og i Nørrejylland hjemmehørende uhelbredelige Sindssyge.

Hvad angaaer Ubredelsen af de til den foreslaaede Omdannelse medgaaende Beløb skal Ministeriet bemærke, at man vel ingenlunde har tabt Spørgsmaalet af Synne om at lade Udgifterne til samtlige Sindssygeanstalter efter forudgaaet Overenskomst og Opgjørelse med Staden Kjøbenhavn, der har sin egen kommunale Anstalt, blive til Statsudgifter. For Liden har Ministeriet dog ikke været i Stand til at fremkomme med dertil sigtende Forslag. Dels har det, saalænge det under de stedfunde Overveielser maatte stille sig uvis, hvilke yderligere Udgifter, Afhjælpelsen af den Trang til Plads, der nærmest gjør sig gjældende i de Anstalter, i hvilke Staden Kjøbenhavn ikke er Lodtager, vilde medføre, maattet stille sig som meget uhenigtsmæssigt at indlede de Forhandlinger med Kjøbenhavns Kommune, som Iverksættelsen af en saadan Plan selvfølgelig forudsætter, dels har Ministeriet forment, at den videre Gang af det Rigsdagen forelagte Lovforslag om den offentlige Fattigforjærgelse, der fra mer end en Side berører det nævnte Spørgsmaal, helst maatte være noget mere overfluelig, end den for Liden er det. Hertil kommer endelig, at Finantsministeriet i Anledning af Justitsministeriets Henvendelse i saa Henseende har udtalt Betænkeligheder ved, at der paadrages Statskassen en saa stor og stadig stigende Udgift, som Dekningen af Sindssygeanstaltnes Underballance vilde være, og i ethvert Fald bestemt har modsat sig, at dette Spørgsmaals Be-

svarelse foregribes ved den her foreliggende enkelte Side af Sagen. Under disse Omstændigheder skjønner Ministeriet ikke rettere, end at det, naar Afhjælpningen af den paatværende Mangel paa Plads til Anbringelsen af Sindssyge ikke skal lide en alt andet end ønskelig Udsættelse, er nødvendigt foreløbsigt med Hensyn til Omdannelsen af Anstalten i Viborg at forblive i det ved Pl. af 13de Oktober 1847 og Lov af 23de August 1853 anviste Spor, og dette turde være saameget mindre betænkeligt, som derved dog i Virkeligheden ikke staves nogen Præjudice for Afgjørelsen af hint Spørgsmaal, naar dette i beleilig Tid og efter fornøden Forberedelse senere reises.

I den Omstændighed, at det lige indtil den allerfæreste Tid har maattet stille sig som uvis, om det endelige Valg for Ministeriets Bedkommende vilde falde paa Omdannelsen af Bygningerne i Viborg, og i den samtidige Nødvendighed af om muligt at forelægge Sagen i Rigsdagens indeværende Samling, ligger endelig Grunden til, at der ikke har været Leilighed for Ministeriet til at lade Arkitektens Overdragelse undergive yderligere sagkyndig Bearbejdelse. Saavel af den Grund som ogsaa fordi der ved Overdragelse, der angaa Omdannelse af ældre Bygninger, stedse kun vil kunne erholdes en tilnærmelsesvis Nøjagtighed, og da der endelig mangler Forslag og Overdragelse til Anstaltens eventuelle Forsyning med Inventarium, vil Ministeriet ikke kunne foreslaa nogen Sum som et Magnum, der ikke maa overskrides. Ligesom det imidlertid er en Selvfølge, at Ministeriet ubetinget vil anse sig bundet ved de Rigsdagen forelagte Byggeplaner, alene med den ovenberørte ubetydelige Ændring i Henseende til Anbringelsen af en Trappe, saaledes tør Ministeriet forudsætte, at der med saameget mindre Betænkelighed vil kunne gives Ministeriet den i Forslagets § 1 begjærte Bemyndigelse, der ikke er videre end hvad der blev tilstaaet ved Lovene af 20de August 1853 og 16de Februar 1856, som der for indeværende Finantsaar kun begjæres et Beløb af 160,000 Kroner, og der saaledes vil blive tilstrækkelig Leilighed til, naar de yderligere Beløb, der blive fornødne, begjæres paa Finantslov, nærmere at prøve og begrænse de Krav, der maatte stilles.

Med Hensyn til Forslagets § 4 bemærkes, at denne er stemmende med Lov af 3die April 1868 § 4.

Kjøbenhavn 31-1-74

Der Professor
Lerner!

Jeg troer nu at have
bragt i Erfaring, hvem der
er den egentlige Bærer af
Planen om Viborg Straffe-
anstaltens Grundarbejde, og
hvanden er Ricard. Jeg
talte med ham herom
- ved en tilfældig Leilighed
strax efter Nytaar, men
Lærtalesen antog hurtigt en
saaledes Karakter, at jeg
afbrød den snarest mulig.
Jeg har senere sigt Under-
retning at anden bei og

M/L.
28/2 74.

Sporet viser stadig hen til
Rind. Godeken har stillet
Flamm og Boerloger Jensen
gjør det vist ogsaa eller har
dog lovet at ville det. For si-
den undersøger man, hvor
stor Bekæftningen ved den
samme m v vil andræ-
ge, og der synes at være us-
gen Grund her at antage, at
Flamm vil strande paa dette
Skjot, thi den Sum, der vil
udfordres, bliver nok meget
stor. Praktisk taget, er der
for tiden Lutek for mig at
udrette. Men da Forandringer
næroendriggjør en Lov og en
stor Bevilling, vil den kam-
me her at ligge for i Rigsdagen,

og der vil da være Lidelighed
her at hale et Bord med. For-
modentlig bliver det dog ikke
i denne Samling, hvilket jeg
af forskjellige Grunde heller
ikke ønsker for ønskeligt, og
Justitsministeren har al Grund
her at finde det samme.
Den politiske Stilling er for si-
den meget vanskeligt, og det
vil være i højeste Grad nødven-
digt, at alle Partier søger at
begrunde sig — der er ogsaa me-
re end Mange fro, en hellig-
hed for, at dette kan blive til-
foldet, — hvis vi ikke her i April
skal komme ind i et Aføre
af den beklagede Lags.

Med Høflig hilsen og Hengivenhed
L. J. Jørgensen

Kjöbenhavn 22-9-74

Der Professor

Selmer!

Jeg takker for modtagelsen af Aftrykkesen af Dr. Halvors sidste Afhandling. Ved Finantslovens 3de Behandling reiste Justitsministeren Spørgsmaal om Viborg Tugthus. Der fik Bevillingen til Horsens Tugthus bevidet men ikke til Indkjøb af Jord ved Viborg. Man var enig om efter Forslag eller Reestilling af Bevillingen og Ministeren ikke at optage Spørgsmaalet om Viborg Tugtthuss bevidet til Jordhandling, saa at ogsaa

jeg maatte tie. Jeg var iøvrigt
forberedt paa at behandle Spørgs-
maalet efter bedste Lov og Kund-
hedscollegiets Forklaring - affattet
af Tungen - var meget indbydende
for Modstanderne. Meningerne
om Realiteten ere meget delte boare
i Skole og beustre, hvilket saavidt
er ret gladeligt, da Lagen saa ikke
bliver Fortispørgsmaal, men jeg
er temmelig sikker paa, at det
er et stort Flestal imod. Jeg sag-
de privat til Tungen, at jeg loste Kund-
hedscollegiets Forklaring med alle
dens Forbehold som en Misande-
faling og efter nogen Forhandling
og Henrykkes herom, haandede han
i den ikke meget overbevisende

Saastund, at han bedst kunde lose
og fortælle den, da han havde skre-
vet den. Det turde vise, at han
hos maatte rotte Lagen i høj Grad
paa Spørgs for at paa de andre
Medlemmer med. Jeg udtog
de Betydeligheder, der i Betouk-
ningen fra Finantsudvalget ere
givne Jolkethinget. Exemplaret
er meget overstregt og mishand-
let, fordi jeg vilde have benyttet
det ved min Tale i Thun-
get og man saa da have sine Mor-
ker. Dette kan jeg imidlertid und-
være, da jeg har skaffet mig et
andet Exemplar af hele Betoukningen,
men dette er koptet, saa at enkelte
Plade ikke godt kunne udtages.
Med Høflighed og Tungenhed
J. J. J. J.

